

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук,
доцента, завідувача кафедри хореографії
Київського університету імені Бориса Грінченка
Андрощук Людмили Михайлівни
на дисертацію Короткевич Ксенії Єгорівни
«Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів
хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки», подану на здобуття
наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Самоорганізація майбутніх викладачів хореографічних дисциплін є однією з найважливіших навичок в період зміни підходів щодо підготовки мистецьких кадрів, адже перед ЗВО постали нові виклики щодо підготовки відповідних фахівців в період пандемії COVID-19 та війни в Україні. Введення дистанційної та змішаної форми навчання в ЗВО потребують нових підходів до самоорганізації майбутніх хореографів в освітньому процесі.

Ми погоджуємося з твердженням Короткевич К., що формування важливих для професійної самореалізації якостей особистості, її здатності до самоствердження в обраній спеціальності пов'язані з уміннями самостійно організовувати свою навчальну діяльність на основі персональної відповідальності, усвідомленості і націленості на високі результати, максимальної реалізації внутрішніх сил, творчої активності тощо.

Дослідниця встановила низку суперечностей, які підсилюють актуальність теми дослідження, зокрема між: специфічним художнім змістом фахової підготовки студентів-хореографів та недооцінкою його потенціалу у формуванні умінь навчальної самоорганізації; суттєвим збільшенням обсягу навчальної інформації, урізноманітнення змісту, видів і форм освітньої діяльності та необхідністю їх швидкого і раціонального опанування; посиленням особистісної ролі суб'єктів навчання у здобутті хореографічної освіти та недостатнім

делегуванням їх повноважень для самостійного вирішення навчальних проблем і завдань; прагненням студентів самостійно організувати та спрямувати себе на освітню діяльність та відсутністю відповідних знань, досвіду і практичних навичок самоосвіти, саморефлексії.

Важливість теми дисертаційного дослідження Короткевич К. «Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки», її актуальність та перспективність підтверджують законодавчі документи, що регламентують функціонування вищої освіти України.

Доцільність вибору теми роботи підтверджує той факт, що дисертація виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний номер 0116U003481).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна

Високий ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків і результатів дослідження Короткевич К. підтверджується глибиною методологічної та теоретичної бази дослідження, наявністю міждисциплінарних дослідницьких зв'язків, що було доцільним з огляду на досліджуваний феномен. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять концептуальні положення та передові ідеї педагогічної синергетики в системі професійної освіти, соціальної самоорганізації, теорії психології особистості, концепції саморегуляції та самоуправління діяльністю, концепції професійного самовизначення та самореалізації, акмеології професійної освіти, компетентнісного підходу у професійній підготовці

фахівців, теорії та методики професійної освіти майбутніх викладачів мистецтва, зокрема хореографічних дисциплін.

Важливе значення має опрацювання автором законодавчих та нормативних документів, таких як Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013), Закон України «Про вищу освіту» (2014), Закони України «Про освіту» (2017), Стандарт вищої освіти з підготовки бакалаврів хореографії (2020), концепції Ради Європи «The Key Competences for Lifelong Learning – A European Framework» (2007).

На підтвердження результатів та висновків слугує гармонійне поєднання результатів теоретичного дослідження та практичного досвіду, комплекс застосованих взаємоузгоджених теоретичних, емпіричних та статистичних методів, зокрема, значення критерію Пірсона χ^2 – для перевірки та підтвердження результативності розробленої та запровадженої експериментальної методики.

Дисертанткою на високому науковому рівні обґрунтовано вибір теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, досить вдало підібрано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження, що дозволило Короткевич К. повністю виконати поставлені завдання.

Не викликає сумніву наукова новизна одержаних результатів, яка полягає, передусім, у тому, що уперше у вітчизняній педагогічній науці визначено сутність поняття «уміння навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін», виокремлено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови, розроблено й апробовано авторську методику формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки тощо.

Короткевич К. вважає, що навчальна самоорганізація студентів в умовах професійної підготовки формується та реалізується під впливом зовнішніх (об'єктивних) та внутрішніх (суб'єктивних) чинників. Автор зазначає, що доцільно розрізняти психологічний (особистісний) та діяльнісний рівні самоорганізації (п. 1.2).

Аналізуючи праці дослідників педагогічної самоорганізації автор дослідження трактує професійну самоорганізацію як активний і динамічний процес, який спрямовується цілями і мотивами удосконалення професійної підготовки студентів на основі педагогічної рефлексії, професійної компетентності та функціях самоуправління (п. 1.2).

Цінним є визначення змісту фахової підготовки хореографів, який на думку автора дослідження відрізняється такими специфічними особливостями: наявністю постійних і значних інтелектуальних, фізичних і психічних навантажень, що супроводжують процеси теоретичної хореографічної освіти танцівників-викладачів та їх виконавської діяльності; синтезом хореографічної техніки, яскравої художньої виразності та естетики рухів у створенні хореографічного змісту і образу; координацією танцівником не тільки власних рухів, а і співвіднесення їх з діями партнерів (окрім сольного танцю); активністю вольової сфери тощо (п. 1.2).

Цінною є структура умінь навчальної самоорганізації бакалаврів хореографії, запропонована автором. Вона включає планувально-стратегічний, управлінсько-регулятивний, інтроспективно-оцінний компоненти (п. 1.2).

Відповідають науковій новизні методологічні засади щодо формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки, висвітлені в п.2.1.

Відповідає критеріям наукової новизни обрання синергетичного підходу в контексті професійної підготовки вчителів-хореографів, який дозволяє використовувати специфічні методи та засоби навчання з урахуванням особливостей їх освітньої (пізнавальної, дослідної, педагогічної, методичної, мистецької, тренувальної, балетмейстерської, творчої, концертної та ін.) діяльності та індивідуального розвитку майбутніх фахівців (2.1).

Актуальним є звернення дослідника до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 024 «Хореографія та» освітньо-професійних програм за

спеціальністю та аналіз формування вміння навчальної самоорганізації майбутніх педагогів-хореографів у руслі компетентнісного підходу (п.2.1).

Автором окреслено принципи формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки, серед яких принцип ціннісно-сміслової регуляції діяльності; принцип професійного самоменеджменту; принцип індивідуалізації навчання (п.2.1).

Переконливим є визначення педагогічних умов формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін (підвищення самомотивації до професійного самовдосконалення, активізація самостійної освітньої діяльності у різних формах навчання, стимулювання до саморефлексії та оцінки власних навчальних дій) (п.2.2).

Заслуговує схвалення організаційно-методична модель формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін (Рис 2.2.1).

Відповідає науковій новизні розроблена автором система критеріїв сформованості означених умінь у здобувачів освітнього рівня бакалаврів хореографії (прогностичний, операційний та рефлексійний).

Ефективно проведено формувальний експеримент (п.3.2), який складався з цілепокладального, функціонального, аналітичного етапів.

Відповідає вимогам щодо наукової новизни авторська методика формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки, ефективність якої замірювалася шляхом порівняння результатів ЕГ та КГ відповідно до кожного компоненту та відображалася у загальних таблицях результатів (т. 3.2.3-3.2.8).

Значущість результатів дослідження для науки і практики

Отримані результати безумовно мають теоретичну та практичну значущість. До теоретичних надбань віднесемо визначення ключових понять

дослідження. Актуальним є визначення особливостей реалізації педагогічної самоорганізації в системі освіти на особистісному та діяльнісному рівнях. Цінним є аналіз теорії особистості, концепції управління діяльністю, концепції самоактуалізації, концепції внутрішнього діалогу, концепції саморозвитку, концепції соціальної синергетики (п. 1.1). Спираючись на актуальні вітчизняні та зарубіжні дослідження автор роботи трактує навчальну самоорганізацію особистості як стан усвідомлено-вольової мобілізації фізичних і психічних можливостей, що забезпечує творчо-продуктивне та оптимальне за часом опанування змісту освіти на основі самостійного планування, управління та самоконтролю щодо власної навчальної діяльності (п. 1.1). В дослідженні Короткевич К. обґрунтовано доцільність використання синергетичного, акмеологічного та компетентнісного наукових підходів як методологічних засад дослідження, встановлено логічність опори на спеціальні принципи формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки, а саме: ціннісно-сміслової регуляції діяльності, професійного самоменеджменту та індивідуалізації навчання.

Автором визначено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови, впровадження яких у процес фахової підготовки майбутніх викладачів хореографії забезпечує ефективний вплив на формування умінь навчальної самоорганізації (підвищення самомотивації до професійного самовдосконалення, активізація самостійної освітньої діяльності у різних формах організації (аудиторна, дистанційна, самопідготовка), стимулювання студентів до саморефлексії та аналізу власних навчальних дій). Короткевич К. дослідження розроблено модель формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін, що містить проєктивно-цільову (мета, наукові підходи та принципи, структурні компоненти), процесуально-змістову (система критеріїв та показників, педагогічні умови, етапи і методи навчання) та результативну складові. В ході дослідження перевірено та підтверджено дієвість

педагогічних умов та апробовано авторську методику формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін.

Дисертаційна робота Короткевич К. має вагоме практичне значення оскільки матеріали дослідження можуть використовуватися для доповнення і оновлення змісту фахових (теоретичних і виконавських) дисциплін, передбачених програмою професійної підготовки бакалавра за спеціальністю 024 Хореографія («Історія хореографічного мистецтва», «Практикум з хореографічної підготовки», «Методика роботи з дитячим хореографічним колективом», різних видів педагогічної практики, для написання науково-методичних праць тощо. Практичну значущість також представляють низка завдань і методів, що в дослідженні представлено відповідно до його етапів (метод розстановки професійних цілей, Планер студента-хореографа, Вебінар-тренінг з основ біорегуляції, метод Електронного щоденника з елементами психосоматики тощо).

***Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність
встановленим вимогам щодо оформлення***

Структура дисертації є чіткою, а логіка розгортання дослідницького пошуку переконливою: від розгляду теоретичних аспектів дослідження через обґрунтування методології, розробку методики та експериментальної перевірки педагогічних умов, методів та завдань.

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури; додатків. У вступі презентовано науковий апарат дослідження, поставлено на розв'язання п'ять завдань: здійснити теоретичний аналіз понять «самоорганізація», «синергетика», «навчальна самоорганізація» й визначити сутність та структуру поняття «уміння навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін»; проаналізувати методологічні підходи та принципи формування умінь навчальної самоорганізації студентів-хореографів у процесі фахової підготовки; визначити та теоретично обґрунтувати педагогічні умови й

розробити модель професійної формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін; з'ясувати стан сформованості умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін на основі визначених критеріїв, показників та рівнів; здійснити дослідно-експериментальну перевірку ефективності методики формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх.

Усі завдання розв'язано, мету досягнуто. В додатках конкретизується практичне застосування запропонованих методик здобувачами вищої освіти.

Повнота викладу результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях

Основні результати дослідження Короткевич К. представлено у 9 наукових працях, серед них: 4 статті у наукових періодичних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 1 стаття у закордонних наукових періодичних виданнях; 4 наукові праці, що додатково відображають наукові результати дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Оцінюючи позитивно дисертаційне дослідження Короткевич К. висловимо деякі зауваження дискусійного та рекомендаційного характеру.

1. Дослідно-експериментальну роботу впроваджено на етапі констатувального експерименту у зміст низки дисциплін Циклу професійної підготовки (науково-предметної підготовки). Вважаємо доцільно включити до переліку дисциплін Мистецтво балетмейстера, так як цей освітній компонент є важливою складовою професійної підготовки майбутнього викладача хореографії.
2. Цікавими, цінними і унікальними є окремі методи, запропоновані автором, які було б доцільно розмістити в додатки, зокрема: Планер студента-хореографа, Електронний щоденник з елементами психосоматики та ін.
3. За результатами дисертаційного дослідження рекомендуємо підготувати навчально-методичне видання для здобувачів вищої освіти спеціальності 024

«Хореографія», адже автором запропоновано інноваційні підходи до підготовки викладача хореографії.

4. На с. 91 дисертаційного дослідження при посиланні на Стандарт вищої освіти з підготовки бакалаврів Галузі знань 02 «Культура і мистецтво» вказано спеціальність 024.00.01 «Хореографія», хоча в зазначеному документі шифр спеціальності 024 «Хореографія».

5. На с. 170 при описі міні-проєкту сольного танцю зазначено лише одного з авторів редакції балету «Жизель», коректно було б вказати авторів балету Жан Корралі і Жюль Перро. На с. 174 є технічний огріх, зокрема невірно вказане прізвище автора Платформи українського сучасного танцю «Говори тілом» (вірно - А. Овчінніков).

Загальні висновки

Отже, дисертаційна робота «Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки», є самостійним, завершеним дослідження, відповідає чинним вимогам п.п.6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Короткевич Ксенія, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

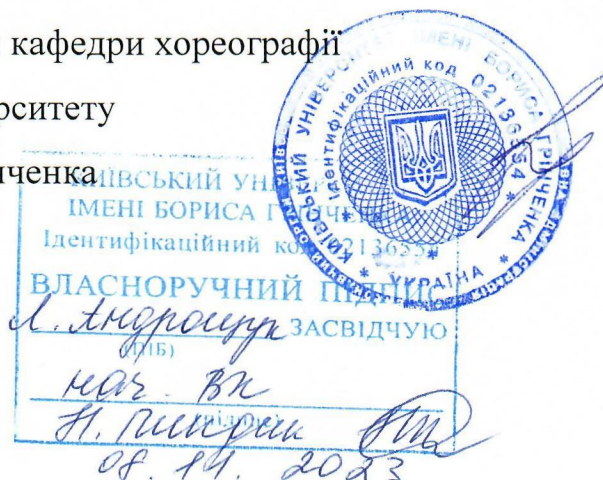
Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,

доцент, завідувач кафедри хореографії

Київського університету

Імені Бориса Грінченка

Людмила Андрощук